

Asia: VN/2401/2026

Ehdotus kansallisiksi mediakasvatuslinjauksiksi

1. Johdanto

Mahdolliset kommentit ja huomiot johdannosta:

Postimuseo kiittää kommentointimahdollisuudesta.

Johdannossa huomioidaan nuorten mediankäyttötapojen tutkimus ja siinä havaitut selkeät muutokset, mutta aikuisväestö jää liian vähälle huomiolle. Aikuisten sosiaalisen median käyttöosaaminen ja luottaminen kuratoituun mediaan on erilaista kuin nuoremman, internetin aikakaudella syntyneiden mediakäyttäjien. Erityisesti tämän ensimmäisen kohderyhmän mediataitoihin tulisi lisätä resursseja.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa mainittu kriittinen medialukutaito ja digitaalinen osaaminen ovat tärkeitä elinikäisen oppimisen aiheita, ja museoiden rooli varsinkin ensimmäisessä olisi potentiaalisesti suuri.

On hyvä, että johdannossa avataan erilaisia käsitteitä. Muita teemaan liittyviä termejä on ansiokkaasti avattu, mutta koulujen opetussuunnitelmassa mainittu monilukutaito puuttuu lausunnosta.

Mediakasvatus on yleisesti käytetty käsite, mutta tähän liittyy tiettyjä ongelmia. Sanaa "kasvatus" käytetään yleensä lapsista ja koululaisista puhuttaessa. Mediakasvatuslinjauksessa on kuitenkin tarkoitus suunnata tätä työtä myös muille ryhmille, niin työikäisille kuin senioreille. Olemme omassa museotyössämme huomanneet, että senioriväestö saattaa vierastaa kasvatus-sanaa heille kohdistetussa toiminnassa. Voisiko joku muu termi, esimerkiksi mediataito, olla senioriväestö puhuttelevampi käsite?

2. Mediakasvatuksen nykytila

Mahdolliset kommentit ja huomiot mediakasvatuksen nykytilasta:

On hyvä, että luonnoksessa kiinnitetään huomiota mediakasvatuksen aseman heikkenemiseen korkeakouluissa ja yliopistoissa ja tunnustetaan ja tunnustetaan tähän liittyviä ongelmia. Luonnoksessa ei ole huomioitu tarpeeksi museoita ja niissä tehtävää mediakasvatustyötä. Jo museolain (Museolaki 2019, 2 §, kohta 5. mukaan museotoiminnan tarkoituksena on ”yleisötyö, vuorovaikutus sekä opetuksen ja kasvatuksen edistäminen”. Mediakasvatuksella museot toteuttavat siis lakisääteistä tehtävänsä. Lisäksi museot tavoittavat laajan joukon suomalaisia. Museoviraston keräämien tietojen mukaan vuonna 2025 ammatillisesti hoidetuissa museoissa vierailtiin yhteensä noin 8,5 miljoonaa kertaa ja museot ovat merkittävä toimija myös mediakasvatuksessa.

Museoissa tehdäänkin paljon laadukasta suuria yleisömääriä tavoittavaa mediakasvatusta.

Museot tekevät laajasti yhteistyötä varhaiskasvatuksen, koulujen ja oppilaitosten kanssa ja järjestävät monenlaista toimintaa heidän kanssaan. On erikoista, kuinka vähän tätä työtä tuodaan esiin luonnoksessa. Kansalliseen mediakasvatusstrategiaan tulisikin kirjata näkyvämmiin ja selkeämmin museoiden merkitys mediakasvatuksessa.

Museot voivat toimia rakentavan keskustelun paikkoina ja demokratian edistäjänä tuomalla ihmisiä erilaisista lähtökohdista yhteen keskustelemaan. Museot tarjoavat yhteisen julkisen tilan keskustelulle, dialogille ja kohtaamisille. Tämä on huomioitava asia aikana, jolloin digitaaliset alustat ovat pirstaloituneet ja käyttäjät toimivat eri alustoilla, usein myös omissa kuplissaan.

3. Visio

Mahdolliset kommentit ja huomiot visiosta:

Nykyisessä maailmantilanteessa erilaisten kriisien kohdatessa on hyvä huomio, että mediakasvatus on ”keskeinen osa kokonaisturvallisuutta, demokratian vahvistamista ja yhteiskunnallisen luottamuksen rakentamista”.

4. Tavoitteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot tavoitteista:

-

5. Toimenpiteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot toimenpiteistä:

Kohtaan ”Selvitetään eri-ikäisten mediankäyttöä ja toimintaa sekä, miten heidän oikeuksiaan ja turvallisuuttaan onnistutaan parantamaan lainsäädännön avulla” haluamme nostaa esiin, huomion, että myös aikuisten ja senioreiden mediankäyttöä ja mahdollista digitaalista osattomuutta tulisi selvittää.

Luonnoksessa todetaan: ”Lapsuudessa ja nuoruudessa kehittyvän osaamisen lisäksi tuetaan aikuisten digitaalisen osaamisen kehittymistä”. On hyvä, että myös aikuiset huomioidaan, sillä digitaalisissa ympäristöissä muutokset tapahtuvat hurjan nopeasti ja tarvitaan elinikäistä uuden oppimista.

Kohtaan ”Tuetaan rakenteellista kehittämistä” listalle tulisi lisätä museot. Esimerkiksi Postimuseo on sisällyttänyt mediakasvatuksen omaan museopedagogiseen ohjelmaansa (”strategiset asiakirjat”)

6. Toimeenpano ja seuranta

Mahdolliset kommentit ja huomiot toimeenpanosta ja seurannasta:

Museoita käsitellään luonnoksessa hajanaisesti ja epäselvästi. Museot mainitaan kohdassa Opetus- ja kulttuuriministeriö (Museovirasto ja Kansallismuseo vain mainittu) sekä sitten seuraavaksi kolmannen sektorin alle, mikä on hieman hämmentävää. Luonnoksesta ei käy ilmi, että Suomen museokenttä on laaja ja monipuolinen, on valtionosuutta saavia ammatillisia museoita ja ei-ammattillisia museoita. Museoiden ylläpitäjätahoina toimivat niin kunnat kuin yksityisetkin, kuten säätiöiden ylläpitämät museot.

7. Liitteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot liitteistä:

-

8. Yleiset kommentit linjausluonnoksesta

Yleiset kommentit kokonaisuudesta:

Museoissa jo vuosien ajan tehtyä mediakasvatustyötä ei ole juurikaan huomioitu luonnoksessa. Luonnosta laadittaessa tämä tuntuu unohtuneen. Todettakoon esimerkkinä, että esimerkiksi KAVI on myöntämiä erityisavustuksia mediakasvatuksen ja medialukutaidon edistämiseen on myönnetty museoille kuten Postimuseolle. Museoissa tehty mediakasvatustyö ei ole myöskään viranomaistyötä, eikä kolmannen sektorin työtä, kuten luonnoksesta voisi ymmärtää.

9. Muita mahdollisia terveisiä valmistelijoille

Muita mahdollisia terveisiä:

-

Louekari Sami
Postimuseosäätiö sr